

Sveavägen 59, plan 6
Box 350, SE-101 26 Stockholm, Sweden

Riksförbundet för homosexuella, bisexuella och transpersoners rättigheter
The Swedish federation for Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Rights
Member of International Lesbian and Gay Association (ILGA)

Förbundskansli
+46 8 50 162 900
forbund@rfsl.se

RFSL Media
+46 8 50 162 910
komut@rfsl.se
www.rfsl.se

Fax
+46 8 50 162 999

Webb
www.rfsl.se

Integrations- och
jämslälldhetsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över *Rörelse i tiden* (SOU 2007:66)

RFSL – Riksförbundet för homosexuella, bisexuella och transpersoners rättigheter har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet från *Rörelse i tiden* (SOU 2007:66). RFSL lämnar härmed följande synpunkter:

Sammanfattning

RFSL är en stark folkrörelse med lång tradition och erfarenhet av att arbeta för homosexuella, bisexuella och transpersoners rättigheter.

Medlemskapets betydelse har inom RFSL minskat i samband med att öppenheten i samhället ökat, däremot har samtidigt utsattheten ökat. Utvecklingen har lett till att behovet av öppen verksamhet (som inte kräver medlemskap) som t.ex. brottsofferjourer och mötesplatser för unga hbt-personer ökat.

Samhällets heteronormativitet, okunskap och fördomar om hbt har som konsekvens att hbt-personer inte deltar på lika villkor som heterosexuella i föreningslivet. Som motreaktioner på utanförskapet skapar hbt-personer egna arenor och alternativa föreningar för t.ex. idrott och dans. RFSL anser det av stor vikt att satsa på kunskap och forskning om de diskriminerande strukturer och normer som skapar socialt utanförskap för hbt-personer.

RFSL ställer sig inte bakom utredarens förslag om inrättande av en delegation för samråd mellan staten och den ideella sektorn. Vi anser att dialogen med det civila samhället är väldigt viktigt men att den måste ske på våra egna villkor utan någon reglerad administration och formaliserad delegation.

RFSL har lång erfarenhet av att åta sig offentliga uppdrag och besitter därför värdefull specialistkompetens på området som vi anser bör tillvaratas samtidigt som vår självständighet och roll som röstbärande i samhället inte får sättas ur spel.

Gällande ekonomiska bidrag ställer sig RFSL bakom utredarens principer för statsbidrag. Det är dock viktigt att medel till en hbt-organisation inte får ske på bekostnad av en annan. Vidare är det viktigt att bidrag enbart delas ut till organisationer som uttryckligen skriver under på alla människors lika värde och likhet inför lag och frihet från diskriminering och respekt för mänskliga rättigheter.

Kap 2

Inledningsvis vill vi klargöra att RFSL, som organisationen, är en stark folkrörelse som grundades 1950. RFSL uppfyller samtliga krav som kan ställas upp för att en organisation ska betraktas som en folkrörelse: RFSL har en gemensam ideologi, arbetar opinionsbildande, har medlemmar knutna till geografiska avdelningar, alla är välkomna som medlemmar, organisationen är demokratiskt uppbyggd och verksamheten oberoende stat och kommun.

RFSL har i sitt principprogram (*senast antaget vid förbundets kongress 2005*) uttalat följande om folkrörelser och föreningsliv:

”Förenings- och organisationslivet spelar en viktig roll för att kanalisera frivilligt samhällsengagemang. Idrottsrörelsen, föräldraföreningar, invandrarorganisationer och pensionärsföreningar är bara några exempel som visar på den betydelse som frivilligorganisationer kan ha i den enskildes tillvaro. Människors möjligheter att bli delaktiga i föreningslivet ska inte påverkas av den sexuella läggningen eller könsidentiteten. Därför behövs synliggörande och kunskap för att motverka de dolda eller synliga attityder som bidrar till utestängande av HBT-personer.”

Medlemskapets betydelse

Utredaren tar frågan hur medlemskapet har ändrat betydelse där *”föreningslivet har gått mot en ökad centralisering”* och *”[f]rivillighet omvandlas till lönearbete”* (s 59f). Förändringar medlemskapets betydelse är något som även RFSL brottas med. Aktivismen inom föreningslivet är det blodomlopp som syresätter hela organisationen.

I samband med ökad öppenhet i samhället och mindre fördomar och okunskap om homo- och bisexualitet och könsidentitet så ser vi också ett minskat medlemsantal inom RFSL. Fler och fler hbt-personer behöver inte RFSL för att t.ex. träffa andra hbt-personer eller för att få stöd när de väljer att komma ut. Samtidigt som öppenheten ökar så ökar dock även utsattheten för hatbrott, våld och diskriminering mot hbt-personer. För personer som utsätts för homofobiskt, bifobiskt och transfobiskt våld och som lider av psykisk ohälsa kvarstår ett stort behov av stöd och hög kompetens inom t.ex. vård och omsorg gällande hbt-personers situation.

RFSL bedriver flera verksamheter som inte kan kräva medlemskap. Exempelvis driver vår Stockholmsavdelning en omfattande ungdomsverksamhet, dit unga människor vända sig, träffa andra hbt-personer men framförallt får stöd och utrymme att vara sig själva på sätt som varken föreningslivet i stort, skolan eller hemmiljön erbjuder. Verksamheten är öppen för alla och kräver inte medlemskap, ett medlemskap som kan vara särskilt svårt att lösa för ungdomar som är ekonomiskt beroende av föräldrar och inte öppna.

En annan verksamhet som bedrivs av RFSL är vår nationella brottsofferjour (BoJ) som vänder sig till hbt-personer som utsatts för kränkningar, våld, hot, trakasserier eller hatbrott. BoJ kräver inte heller medlemskap och är öppen för alla.

Heteronormativitet inom föreningslivet

Vidare är det viktigt att belysa att hbt-personer, unga som gamla, deltar generellt inte i föreningslivet på lika villkor som heterosexuella¹. Föreningslivet, liksom samhället i stort, följer en heteronormativ struktur och norm där människor antas vara heterosexuella och verksamhet är utformad därefter, med vilket homofobi, bifobi och transfobi och heteronormativt bemötande följer. Istället kan vi se hbt-föreningar bildas, så som Lambda IF (idrottsförening) och EKHO (Riksförbundet Ekumeniska grupperna för kristna hbt-personer) som en motreaktion på att hbt-personer inte känner sig välkomna eller hemma i det allmänna föreningslivet.

Utredaren tar upp hur *”andelen personer med utländsk bakgrund är betydligt mindre bland förtroendeposterna än den är bland ”vanliga” medlemmar (---) mycket som tyder på att detta i stor utsträckning beror på diskriminering inom föreningarna (s 66)”*. Bortsett från att utredaren använder det mycket klumpiga uttrycks sättet att medlemmar med svensk bakgrund ska betraktas som ”vanliga” kan man konstatera att liknande situation kan med stor sannolikhet antas förekomma bland hbt-personer. Hbt-personer upplever ett socialt utanförskap på grund av föreningslivets heteronormativitet och diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet.

Kap 7-8

Då hbt-personer inte är representerade i lika hög grad i folkrörelser och övriga föreningslivet så anser RFSL att det är viktigt att, genom forskning öka kunskapen om de diskriminerande strukturer och normer som skapar det sociala utanförskap för hbt-personer.

Kap 3

RFSL ställer sig kritiska till inrättandet av en delegation för samråd mellan staten och den ideella sektorn. Vi anser inte att förfarandet gynnar den ideella sektorn. Vi anser snarare att bildandet av ett mellanhandsorgan med reglerande administration såsom ordförande och sekretariat på ansvarigt departement riskerar att avlegitimera organisationernas självständighet. Ytterligare skapas det en ojämnbördig roll mellan den ideella sektorn och regeringen och ett övertag från regeringen som har mycket mer omfattande organisationskapacitet och resurser till sitt förfogande.

---

¹ Se bl.a. Arbetslivsinstitutets rapport ”Arbetsvillkor och utsatthet” (2003) och FHI:s rapport om Hälsosituationen bland hbt-personer (FHI rapport nr A 2005:19)

RFSL välkomnar dock att regeringen betonar vikten av en god dialog och relation mellan staten och den ideella sektorn. RFSL instämmer med att dialogen är väldigt betydelsefull och vi ser gärna att regeringen, i olika frågor, anordnar konferenser, seminarier och hearings och bjuder in det civila samhället för att ta del av våra synpunkter. Däremot vill vi inte se att relationen med regeringen formaliseras genom en delegation och ett sekretariat. Kontakt med det civila samhället ska ske på våra egna villkor

Spelregler

RFSL har lång erfarenhet av att åta sig offentliga uppdrag såsom att t.ex. arbeta hälsofrämjande och Hiv/STI-förebyggande gentemot målgruppen män som har sex med män ska och hiv-positiva, för att de ska få ett fullvärdigt liv.

Genom RFSL:s snart 60-åriga erfarenheter av flera offentliga uppdrag har vi tillförskaffat oss specialistkompetens på området på ett sätt som det offentliga, kommuner och landsting inte har. Det innebär inte för den skull att RFSL anser att regering, landsting och kommuner inte har ett ansvar att se till att hbt-perspektivet inkluderas övergripande i deras allmänna verksamhet och arbete.

RFSL anser det är viktigt att värna om den särskilda kompetens och kunskap vi besitter på hbt-området. Att ha utrymme för lärande och erfarenhetsåtervinning är ett ytterligare ett centralt mervärde som bör utgöra skillnaden varför den ideella sektorns tjänster efterfrågas.

Samtidigt är det viktigt att vi inom den ideella sektorn, oavsett offentliga insatser vi utför, förblir självständiga och har rätt att prioritera våra uppgifter. Vi måste dessutom vara fria att kunna agera opinionsbildande och röstbärande i samhället.

Kap 4

RFSL delar utredarens syn på att *"förutsebarhet, långsiktighet och tillgänglighet för mottagande organisationer skulle gynnas av att bidragen i större utsträckning reglerades i förordningar (s 110)"*.

RFSL vill dock markera att det är viktigt att medel till en hbt-organisation inte får ske på bekostnad av en annan. Det är av stor vikt av att möjliggöra för fler organisationer att etablera sig på arenan men att det inte får ske på bekostnad av redan existerande.

Kap 5

RFSL instämmer med utredaren principer för statsbidrag till ideella organisationer.

RFSL anser dock att utredarens skrivning om demokratiska värderingar bör tydliggöras med den skrivning som Ungdomsstyrelsens rapport har använt sig av för att beskriva principerna, meningen (s 128) bör lyda [tillägg i fetstil]

”Föreningars syfte ska också vara förenligt med de värderingar som präglar ett demokratiskt samhälle och verksamheten får inte strida mot demokratiska idéer: **Alla människors lika värde och likhet inför lagen. Frihet från diskriminering och respekt för mänskliga rättigheter**”

Kap 6

RFSL vill i sammanhanget poängtera att det är viktigt att inte glömma hur mycket ideell tid som läggs ner i organisationer och att denna tid inte ska tas för givet. Organisationer som tar över offentliga insatser ska inte behöva, med ideell tid, göra det arbete som det offentliga annars skulle ha gjort med betalt tid.

Gällande frågan om avdragsrätt för gåvor och medlemsavgifter ställer sig RFSL positiv till att frågorna utreds för införandet av avdragsrätt på områdena.

Övriga synpunkter

I utredningsdirektivens inledning står det att ”[u]tredaren skall genomgående beakta aspekter som kan ha betydelse för jämställdheten mellan kvinnor och män och för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.” RFSL anser inte att utredning uppfyllt kravet, då dessa aspekter i stort sätt saknas genom hela utredningen.

Sören Juvas
Förbundsordförande

Annica Ryng
Förbundshandläggare